Společně to zvládneme

Heslo z titulku slýcháme nyní často. Mimo jiné platí i o našich zemědělcích a potravinářích, kterým se v nejednoduché době daří plynule zásobovat náš trh. O některých aktuálních problémech jsme hovořili s předsedou Zemědělského svazu ČR Martinem Pýchou.

Předseda Zemědělského svazu ČR Martin Pýcha.

• Na tiskové konferenci 16. března jste informovali, že pouze pět podniků z více než tři sta, které tehdy reagovaly na váš průzkum, řeší problém karantény. Jaká já situace nyní?

Jde o údaj, který vycházel z bleskového průzkumu mezi členskými podniky. Od té doby se počet podniků nepatrně zvýšil, ale stále mluvíme v řádech jednotek. Specifická situace je samozřejmě v uzavřené oblasti Olomouckého kraje, kde mají zemědělské podniky v karanténě větší část pracovníků nebo celé provozy. Tato situace se musela řešit za pochodu.

Každopádně my jsme na stav, kdy budou mít podniky v karanténě kvůli onemocnění některého pracovníka více lidí, reagovali, a proto jsme připravili vzorový postup, jak se na tuto situaci dopředu připravit a následně na ni reagovat tak, aby byl chod podniku omezen jen v nezbytně nutné míře.

• Do karantény byla dána poměrně velká oblast okolo Uničova a Litovle. Podniká tam také má několik zemědělských podniků. Jak řeší vzniklý stav?

Zemědělci v této oblasti museli přejít na zcela jiný způsob fungování. Bohužel se projevila nepřipravenost státní správy na podobná omezení, takže se například stalo, že nebyli do oblasti puštěni někteří pracovníci, jako např. ošetřovatelé zvířat, hrozilo proto, že mléko zůstane v zásobnících ve stájích, že se nebude moci pokračovat v jarních pracích.

Postupně se situace stabilizovala, a snad i díky aktivitám naší organizace se podařilo zajistit provoz ve ztížených podmínkách tak, aby se zabezpečila zemědělská produkce a ochránilo zdraví zaměstnanců i obyvatelstva v dané oblasti.

Souběžně s řešením této karantény jsme vytvářeli vzorové postupy, například hygienická pravidla, pravidla kontaktu pracovníků navzájem i při styku se třetími osobami. Situace byla a je o to těžší, že neexistují jednotné postupy dané zodpovědnými orgány, takže se tvořily a tvoří za pochodu.

• Sdělovací prostředky informují, že odjíždí ze země i mnoho ukrajinských pracovníků. V zemědělství, zejména v živočišné výrobě, dělá mnoho z nich. Jak se tento stav promítá do každodenní činnosti zemědělských subjektů?

Zatím nemá tento jev výrazný vliv na chod zemědělských podniků. Zpravidla jde o dlouhodobé zaměstnance, kteří nemají důvod k panice. Samozřejmě se tato situace může velice rychle změnit. Věříme ale, že nepůjde o masivní jev. Na tuto eventualitu, ale i na zvýšený počet zaměstnanců na nemocenské nebo na tzv. ošetřovačce se zemědělci připravují a zaškolují i další zaměstnance na práci v živočišné výrobě.

Jiná situace je u zajištění jarních prací, kde nám budou chybět už v dubnu tisíce pracovníků. Komunikujeme se svazy a podniky z nejvíce postižených oborů, tedy s chmelaři, zelináři, ovocnáři a pomáháme jim tuto situaci řešit. Kromě toho jsme na našich webových stránkách spustili aplikaci, kde mohou podniky vznášet své požadavky na krátkodobé zaměstnance a zároveň jsou v ní uveřejňovány nabídky studentů zemědělských škol i veřejnosti, kteří chtějí českým zemědělcům pomoci.

V zemědělství pracuje řada sezónních pracovníků. Hrozí, že letos budou chybět, proto svaz pomáhá s jejich náborem.

• Také během jara pomáhá v zemědělství řada sezónních pracovníků. Platí to zejména o podnicích pěstujících chmel a zeleninu. Jak mají zajištěny tyto práce? Pomohla například výzva ministra zemědělství ke studentům a dalším lidem?

Tito pěstitelé jsou značně závislí na sezónních zaměstnancích. Jejich příjezd se zkomplikoval uzavřením hranic. Podle našich zjištění budou ve velice krátké době chybět tisíce těchto pracovníků. Částečně se podaří je nahradit mobilizací vlastních zaměstnanců nebo brigádníků z okolí. Zajištění dostatku brigádníků se ujala i naše organizace ve zmíněné aplikaci shromažďujeme požadavky zaměstnavatelů i nabídky studentů a veřejnosti.

Oslovili jsme všechny střední a vysoké zemědělské školy i širokou veřejnost. Chci poděkovat vedení většiny těchto škol, protože prakticky okamžitě seznámilo své studenty s nabídkou. Během krátké doby se do aplikace zapojily desítky studentů a další kontaktovali přímo zemědělce, kteří poptávají brigádníky.

Kromě toho se nám na základě naší výzvy přihlásila i profesní a jiná sdružení, jejichž členové ze dne na den přišli o pravidelný příjem, a nabízejí své služby. S tím souvisí skutečnost, že nepoptáváme dobrovolnickou činnost, ale zemědělci nabízejí klasický pracovní vztah s běžnou mzdou. Dovolím si tvrdit, že dokážeme potřeby těchto podniků vyřešit.

• V plném proudu je setí jarních plodin. Může vyhlášení omezeného pohybu ohrozit jejich průběh?

Samotné vyhlášení omezeného pohybu průběh jarních prací neohrozí. Lidé chodí normálně do práce, ale musejí dodržovat zpřísněné hygienické předpisy, aby se minimalizovalo riziko případného přenosu nákazy. Samozřejmě, pokud by došlo k výraznému nárůstu nemocných pracovníků v zemědělských podnicích, tak by to mohl být problém, protože do zemědělských strojů nemůžete posadit kohokoli.

Jak už jsem ale řekl, podniky mají vypracovány postupy, které mají toto nebezpečí snížit. Například jsou podrobně popsány způsoby, jakým se předávají pokyny od vedoucích pracovníků, jak se mají zaměstnanci chovat při kontaktu s ostatními.

Věřím, že nedojde ke kritické situaci z důvodu přílišného rozšíření nákazy. Ale všichni na tento případ musíme být připraveni. I proto je připravena databáze studentů zemědělských studentů, kteří jsou schopni zastoupit pracovníky i v profesích vyžadujících některé specifické dovednosti, jako je například řízení traktoru.

• Postěžoval jste si, že chybí v zemědělství, ale hlavně v potravinářství ochranné prostředky. Přednost zatím dostávají pochopitelně hlavně lékaři. Zlepšila se situace v této otázce?

Situace se zlepšila, ale bohužel hlavně díky šikovnosti samotných zemědělců a jejich okolí. Na našich stránkách zemědělci zapisují své požadavky a do této aplikace mají přístup i pracovníci ministerstva zemědělství, kteří organizují státní pomoc. Z prvních dodávek ochranných roušek, respirátorů či dezinfekčních prostředků se na zemědělce nedostalo. Je jasné, že je nutné ze všeho nejdříve vybavit pracovníky integrovaného záchranného systému.

Nevím, do jaké míry jde o podcenění situace. Ale prostředky osobní ochrany chybějí v celé Evropě. Sbíráme i nabídky od tuzemských i zahraničních výrobců roušek a respirátorů a zprostředkováváme kontakt.

Trochu lepší situace je u dezinfekčních prostředků. Sice se ze státních dodávek nepodařilo zcela naplnit požadavky zemědělců, ale dodané množství pomůže překlenout určité období, a navíc se rozjela výroba, a tak se to snad podaří vyřešit.

• Jaká je spolupráce zemědělců a potravinářů za této mimořádné situace, kteří musí zvládat nápor na zvýšenou poptávku potravin?

Spolupráce funguje na standardní úrovni, jen s vyšší intenzitou. Od počátku spolupracujeme s potravinářskou komorou a koordinujeme požadavky na ochranné prostředky. Komunikujeme i s řetězci, protože máme všechny tři části vertikály stejné problémy. Nedostatek hygienických prostředků a ochranných pomůcek, a také specifický přístup ke karanténě v podnicích, kdy není vždy možné všechny pracovníky poslat domů.

Naopak musíme být schopni vyčlenit pracovníky nezbytné pro zachování chodu některých provozů a za specifických podmínek jim umožnit výkon práce i v případě, že se mohli dostat do styku s nakaženou osobou, ale nevykazují příznaky nákazy.

• Podepsalo se nějak uzavření hranic na dovozu, ale na druhou stranu i na vývoz potravin? Máte zprávy, zda se importují či exportují větší nebo menší objemy?

Nemáme zprávy, že by se omezoval nebo naopak zintenzivnil zahraniční obchod s potravinami. Jedinou výjimkou je omezení poptávky po mléce na italském trhu a nutnost uplatnit ho na trhu domácím. Spíše nás začíná trápit změny struktury poptávky. Uzavřené restaurace, jídelny, cukrárny apod. vedou k tomu, že lidé svou poptávku po potravinách pokrývají výhradně v obchodech. Tím pádem, ale spotřebovávají potraviny jinak.

Řeknu konkrétní příklad. Pizzerie spotřebovávají mozzarellu na výrobu pizzy, ale v obchodech si ji jako zákazník koupíme málokdo. Naopak se sní třeba více jogurtů. Nebo hovězí maso, které bychom si dali v restauraci si domů koupí méně lidí. Tam raději lidé vaří z drůbežího a vepřového masa.

Pokud ta situace bude trvat déle, povede to k nerovnováze na trhu a negativnímu dopadu na zemědělce. Proto nás také znepokojuje návrat myšlenky na zákaz exportu zemědělských komodit. Z národohospodářského hlediska je sice export surovin a import hotových výrobků nevýhodný, ale ať chceme nebo ne, část surovin je nezbytné vyvézt. Jinak se náš vnitřní trh zhroutí, a to by nebylo dobře.

• Ministr zemědělství Toman se dohodl s německou ministryní, že bude třeba odložit pravidla nové zemědělské politiky o dva roky. To ale bylo ještě před tím, než přišla razantní opatření nejen u nás, ale i ve většině států Evropy. Jak se to podle vás promítne do budoucnosti evropského zemědělství?

S odkladem o dva roky naprosto souhlasím. Dříve to není možné zvládnout a na všech jednání v Bruselu to říkám. Kdo tvrdí něco jiného, tak neví, o čem mluví. V současné době se navíc komplikuje projednávání zemědělské politiky i z dalších důvodů. Uprostřed jednání přišla Evropská komise s novou ambicí bezuhlíkové ekonomiky prostřednictvím tzv. Zelené dohody a strategie »Ze stáje na vidličku«. To ale může současný vývoj jednání vrátit úplně na začátek.

Navíc je situace okolo budoucnosti komplikovaná tím, že řešení současné situace okolo koronaviru přinese obrovské náklady na stabilizaci jednotlivých ekonomik. To bude mít bezpochyby dopad do jednání o evropském rozpočtu, tedy i rozpočtu na SZP, Zelenou dohodu a další strategie.

Nedokážu si představit, jak bude země jako Itálie, se zadlužením 135 % HDP, Francie či Belgie s dluhem 100 % HDP a výdaji na zvládnutí COVID 19, schvalovat navýšení rozpočtu do EU plus další obrovské výdaje na bezuhlíkovou ekonomiku. Ale možná se mýlím. Já se ale obávám, že krácení rozpočtu na Společnou zemědělskou politiku bude vyšší, než navrhla Evropská komise.

Doufám proto, že situace okolo koronaviru nás donutí vrátit k racionálnímu a pragmatickému pohledu na zemědělství. Protože některé návrhy Evropské komise směrem k zemědělcům mě upřímně děsily, resp. to, že je možné stanovovat cíle během několika měsíců, bez skutečných analýz dopadů. Mluvím o ambicích snižovat stavy skotu, zvyšovat plochy ekologického zemědělství bez ohledu na trh ale jen tak od stolu atd.

Pokud by se například měly tak radikálním způsobem snížit stavy hospodářských zvířat, stane se Evropa zcela závislou na dovozu masa z třetích zemí. U nás sice snížíme emise od hospodářských zvířat, ale zhoršíme si kvalitu půdy.

Zrovna tak nesouhlasíme s procentuálním snížením spotřeby prostředků na ochranu rostlin a průmyslových hnojiv do doby, než bude existovat jasná náhrada na biologické bázi. Naše země patří ke státům, kde jsou tyto prostředky využívány velmi střídmě a cíleně. Ale měli bychom snižovat stejným poměrem jako země, kde se používají troj i čtyřnásobná množství?

Nehledě na to, že na základě značně zkreslených údajů snížíme produkci potravin, které pak budeme dovážet odjinud. A relativně bezpečnou produkci nahradíme produkcí ze zemí, kde žádná pravidla pro ochranu přírody neplatí. Je spočítáno, že snížení zemědělské produkce EU o procento představuje nutnost vykácení milionu a půl hektarů deštného pralesa. A podle nové strategie by se mohla produkce snížit minimálně o 30 procent.

• Je zřejmé, že bude nutné upravit státní rozpočet. Zřejmě se to dotkne i zemědělství. Jak budou zemědělské podniky připraveny na tyto změny?

Samozřejmě i zemědělci budou potřebovat pomoc. I oni mají nyní vyšší náklady a situace na trhu se může velmi lehce negativně změnit. Ministr Toman zatím vyjednal 5,5 miliardy korun nad rámec současného rozpočtu pro zemědělce a vlastníky lesů. Část těchto prostředků půjde do PGRLF a do PRV. Pokud by se v budoucnu měla podpora zemědělství snížit, tak by to nebylo dobré. Pro udržení příjmů zemědělců by se musely zvýšit příjmy z produkce a v konečném výsledku by se musela zvýšit cena potravin. A to ale nemají zemědělci ve svých rukách.

Text a foto Zdeněk MAKOVIČKA

Jarní práce zatím probíhají bez zdržení.